Број 146. У Новом Саду, у понедељак 4. јула 1905. Година XL.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом, празницима и данима иза недеље и свеца једкред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље: месечно 2 кр. 98 пот. на четврт године 8 круна 75 пот.
За остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 круне, а за стране земље годишње 6 круна.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

(Вечерњи лист.)

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање „Рада“ деоничарског друштва у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте ових ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јована Т. Чавића,
Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Позив на претплату.

1. јула 1905. године отварамо нову претплату на трећу четврт.

„Застава“ излази два пута дневно, а стаје као и до сад на три месеца 7 круна за све оне, који желе да им се „Застава“ **дневно један пут** поштом шаље — За оне, који желе, да им се лист шаље **два пута дневно** поштом, стаје **8 круна 75** потура.

За Нови Сад стаје „Застава“, кад се два пута дневно шаље лист кући, **8 круна на три месеца.**

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке и молимо све пријатеље листа да нас у овом послу помогну.

Обраћамо нарочито пажњу на **„Заставине“ бројеве од петка, вечерњи и јутарњи број уједно.** Овако проширени народни бројеви доносе расправе о задругарству, привреди, о народном здрављу, о правним поукама и т. д. Ти се бројеви удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје **4 круне годишње а на три месеца 1 круна.**

Најлакше се претплаћује поштанском упутницом.

По решењу управе, лист се ником не сме давати на вересију.

У Новом Саду, јуна 1905.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“

У одбрану граничарских школа.

II.

2 Прописи државних закона.

Пошто је банатска граница и тителски баталијун краљевским отписом од 9. јуна 1872. год. коначно разрешен, донесен је XXVII. зак. чл. од 1873. год., којим се међу осталима и школство тих покрајина регулише. 2. §. тога закона под тачком в.) одређује, да се краљевске наредбе од 8. јуна 1871. год. и надаље у крепости одржавају, а 25. §. тога закона гласи дословце:

„Опуномоћава се министар јавне наставе, да све оне одредбе прописâ, издатих 8. јуна 1871. године за уређење јавне наставе војничке границе, које се морају наменути делом због тога, што је у овим стварима престао делокруг војничког заповедништва — делом пак због тога, што се је управни систем изменио... и дотле, док у том погледу законодавство не учини расположење, наредбеним путем може модифицирати, у колико прилике дозвољавају по прописима XXXVIII. зак. чланка од 1868. године“. Поводом тога су изишли нови прописи за граничарске школе, које је краљ 16. окт. 1877. год. одобрио и који су и данас у крепости.

Но најважнији је у том XXVII. зак чл. од 1873. год., 26. §. који прописује, да се „угарски закони, у колико се не противе са одредбама овога закона, и на развојачене делове угарске границе рас простиру“.

По томе је дакле и народносни закон (XLIV. чл. од 1868. год.) у крепости за те крајеве итд.

А наравно, да су сви државни закони, донесени после развојачења, односно утеловљења крепосни и у војничкој крајини.

Да не бисмо ово разлагање сувише отегли, потражићемо само оне одредбе, које прописују делокруг власти за те (комуналне) школе и то обзиром на наставни језик и што је — са — тим у вези.

Пошто то „прилике дозвољавају“ требало би, да је то питање онако решено, као што је у XXXVIII. зак. чл. од 1868. године, (58 §) т. ј. да се дете на матерњем језику васпитава, па ако су деца измешана, нека учитељ све језике говори или нека се потребни за то помоћни учитељи придодају. И то би тим пре требало, јер XLIV. зак. чл. од 1868. год. у 17. §-у чак и министру наређује, да и у државним школама децу даде на њиховом матерњем језику васпитати.

Истина, да у томе закону није изрично прописано, ко одређује наставни језик у комуналним школама, али када се прописује, да и за државне и за вероисповедне и за приватне школе издржаваоци одређују наставни језик, сасвим је природно да се ни политичној општини не може ускратити то право у погледу својих комуналних школа.

Али су се „меродавни“ фактори постарали, да у граници не буде тако, или бар да буде „мутно“ — за политичке рибаре.

26. § старога прописа (од 1871. год.) гласи овако: „Што се тиче школе признаје се равноправност свих језика, који су у простору дотичне школе уобичајени. Наставни је језик у начелу дечији, матерњи језик. — О наставном језику и о учењу других језика одлучује војено заповедништво по саслушању граничарских надзорника и издржавалаца школа, при чему се већина једне или друге народности има у обзир узети“ (Друга се питања упућују на министра, ово не!)

Пошто се и сам закон оглушио према обећању краљеву, да ће се за те крајеве засебни надзорници поставити (који би по 79. §-у нашег рескрипта морали бити Срби православни), 26. § новог прописа (од 1877. год.) гласи: „Наставни језик је у начелу дечији, матерњи језик, (дакле нема равноправности, — и сад долази, како се оно: „у начелу“ има тумачити) али се на темељно учење званичног језика државног особита пажња има обратити. О наставном језику, и уколико то не би био државни званични језик, о учењу осим званичног језика државног још и којих других језика, одлучује по саслушању дотичног (муниципалног) управног одбора кр. уг. министар богоштовља и јавне наставе, при чему се већина једне или друге народности има у обзир узети“.

Дакле не само да се питање није приближило становишту општих државних закона, по коме о томе издржавалац школе решава без права на апелирање, — него се питање од стручних органа одузело и тако рећи издало на милост и немилост политичким властима.

Само треба да пазимо, па да не тумачимо и ово и ми сами на нашу штету!

Прво и прво нигде се не каже, да тај наставни језик одређује други неко, него ко га је и дотле одређивао, т. ј. издржавалац школе, политична општина. Пропис наређује само пут инстанција, т. ј. ко одлучује (!) у томе случају, ако би спор настао. Друго, спор изазвати могу само

ПОДЛИСТАК.

ПРАЗНИК ОСВЕЋЕЊА ЗАСТАВЕ ПЕВАЧКОГ ДРУШТВА „ЈЕДИНСТВА“ У БАЊАЛУЦИ.

Бањалука, 30. јуна.

Босанска се Крајина буди. Љубав за велике српске идеале запојила је ове лепе стране и крајине. Освећење заставе бањалучког певачког друштва »Јединства« јесте видан знак да тај осећај српски и љубав братска није празна реч. Бањалука је доживела ретко славље: у њену су се средину искупили Срби »сви и свуда« да пруже један другом братску руку и да један другог осоколе за велике дужности и народне задатке, које имају пред собом. Заиста, Бањалука је дочекала ретке госте: о Петрову дану, када је требало освештати заставу певачког друштва, искупили ту се Срби из најудаљенијих крајева и поред заставе, освештали су и идеју братства, љубави и заједнице.

Бањалучка прослава није прослава освећења заставе него је прослава освећења оне велике идеје, која Србе спаја и одржава у заједници. У овој прослави која има неоспорно врло велики културни значај, учествовало је васколико Српство »од Балкана до Адрије«. Били су заступљени на тој свечаности и ново ослобођени крајеви и Србија и Војводина и Хрватска и Лика и Херцеговина, укратко, цело Српство. И ако је оно подељено на неколико вера и господара, овде је било уједињено једном мишљу, једним осећајем, једном вером у бољу будућност.

Бањалука и Крајина не памте да су икада досада имале таке госте и толико гостију. Сама варош била је формално притиснута гостима из близа и далека. Сељаци из околних села слегли су се у Бањалуку да виде ретке госте из Србије и других страна и да их поздраве добродошлицом. Многи су лили суве радости при виђењу браће своје. Најбоље се одазвао Београд, престоница Србије: ту су била изасланства и корпорације општина и разних удружења, универзитетска омладина, два певачка друштва и много приватних званица.

Уочи Петровадне стигло је певачко друштво »Бранко« из Ниша. Оно је успут давало концерте. Београђани и Шапчани дошли су нарочитом лађом до Бос. Градишке, а одатле су колима ушли у Бањалуку, где их је дочекао одушевљени народ. У вече, истога дана, била је бакљада, у част куму друштвене заставе и друштва г. С. Памучини. На бакљади су учествовали сва друштва певачка све корпорације и изасланства. Председника и кума поздравио је проф. В. Скарић.

На сам Петровдан била је свечана служба са освећењем заставе. Безброј народа испунило је цркву и порту црквену, где су после ручка читана имена приложника.

У 1 час по подне био је банкет у почаст гостију. На самом банкету пало је много родољубивих здравица, од којих нарочито ваља нагласити две беседе: Алексе Шантића из Мостара и Шуменковића из Београда. Њихове су здравице одушевиле све присутне, јер је у њима истакнута била идеја заједнице и братства. Интересантно је да и бањалучки народ исто тако не мари за својим митрополитом као што је то код нашег народа у Војводини. И његову здравицу, која је била удварање влади, дочекали су с негодовањем.

Исте вечери био је у арени друштвеној концерат, на коме су учествовале све певачке дружине. Најбоље је певало Београдско певачко друштво, којим је управљао Ст. Мокрањац. После концертног дела, који је трајао до 1 сата по поноћи, настала је игранка, која је трајала до у зору. Гости су се одушевљени разишли својим становима да се одморе за све-

они који су заинтересовани, т. ј. деца и односно дечији родитељи. Треће, спор може настати само тамо, где су деца (у једној школи) разних народности, — па и ту одлучује већина, т. ј. само онда може министар решавати, ако је та већина спорна.

У којој су дакле општини сва деца српске народности, или где су иноазична деца већ засебном учитељу упућена, ту спора не може ни бити.

Из тога се види, да све од преставништва политичке општине зависи и док су поред тих и чланови месних школских одбора тога уверења, да се дете само у своме матерњем језику може успешно васпитати, дотле опасности нема, нити се може управни удбор или министар у то умешати.

Она пак замршена одредба у 26 § новог прописа има се овако тумачити: Прва алинеја прописује, да се темељном учењу званичног језика државног има особита брига посветити, — и ако је наставни језик дечији матерњи језик. Па пошто онда још није постојао државни закон о облигатном учењу мађарског језика а да се деца учењем многих језика не би сувише оптеретила, наређује се у другој алинеје истог § а: министар одлучује о учењу још и других језика, — осим наставног језика и у колико то не би био званични језик државни, још и тога језика, а та се два свакако имају учити.

Ово тумачење тачака, по коме о самом наставном језику министар не може ни решавати, него само о учењу — осим матерњег као наставног и мађарског као државног — још неког трећег језика: природније је, и са гледишта граматикалног него оно горе изложено, и онда се и ова одредба слаже са духом и XXXVIII. и XLIV. законског чланка од 1868. год.

Пошто дакле добар превод гласи „О учењу, — осим наставног и у колико то не би био званичан језик државни, осим тога званичног језика државног, — још и других језика одлучује и т. д. треба се строго придржавати тога, да у погледу одређења наставног језика у опште нема места ни апелати.

Нови Сад, 4. јула.

Криза у Угарској. Према извештају из Беча, Фејерваријева влада држ ла је јуче своју седницу, у којој је поглавито већала о томе, какве мере да предузме влада против жупанијских решења. Министарски савет је веле, решио, да позове све оне, који имају какав уговор са државом, да порез уплаћују искључиво државној каси. Уговоре оних, ко и то не послушају, влада ће прогласити за неважеће. Такав исти позив влада ће упутити и закупницима ресала. Оне административне чиновнике, који својевољно уплаћену порезу не пошљу у државну касу, влада ће отпустити.

Нови Сад, 4. јула.

Из писма Лајоша Кошута. Некоји будимпештански листови доносе још не штампана писма Лајоша Кошута. О једном таковом писму ми смо говорили у последњем вечерњем броју „Заставе“. Овом приликом осврнућемо се на још једно његово писмо, које говори о нама Србима. Износимо само оно што се нас тиче:

„Господину Едену Бетију.

Sub rosa драги Едене. — Јуче ми је Вучић послао свога изасланика, који ми је донео поруку Вучићеву, на који бисмо начин скинули с врата српске чете, које се данас боре уз наше Раце. Он хоће да начини буну против Карађорђевића — који данас стоји под утицајем странаца — хоће да га збаци и стави на престо поново Милоша Обреновића. Он вели, да ће на глас о буни у Србији сви Срби из Србије похитати кући.

Ја ово нисам хтео употребити — али на питање, да ли мађарска влада дозвољава, да се Милош бави у Угарској, и да ту у близини своје домовине може пратити ток догађаја у Србији и згодном приликом се њима користити — одговорио сам, да може, наравно задржавајући себи право, да ћемо ми овде припазити на њега, да не би овде што починио.

Осим тога у питању је зајам од неколико хиљада дуката. — Тај је ту.

У свези с овим послом иде бачки епископ Платон Атанацковић у Нови Сад. — Препоручујем га у твоју заштиту. — Употреби га, да преко њега приволимо један део побуњених Раца на мир. — С народом се да нешто чинити, а са главарима, који вребају згоду, да се лично користе, не. — Може се окушати, особито ако пре тога, по моме послатоме упутству, најпре их добро потучете. — Он ће (Платон) то и извршити, ако га ти потпомогнеш. Зато буди добар, да му кажеш, да стоји непрестало с тобом у вези, разговарај се с њиме и подај му препоруку на Благојевића и Хацела. — Ради тога сам га и упутио теби, а и писма му ја нисам предао, да би конац ове ствари остао у твојим рукама“.

Кроз сва та писма Лајоша Кошута проткана је жеља и смер, да умири Србе, и то и нас из ових крајева а и Србе из краљевине Србије. У овом писму преговара он са аудитором Рајићем и као што се види и са Вучићем. Примећујемо још само да је Вучић био бољи дипломата од Кошута и хтео је да се користи са Угарском као што је Кошут хтео да се користи са Србијом.

Руско-јапански рат.

И на суву и на мору завладало је потпуно затишје, и да не долази до мањих судара на Сахалину, не би ни било никаквих вести са бојишта. Целој борби на Сахалину не може се приписати никакав већи значај, јер се тамо боре само хиљаду-две Руса, и они не дозвољавају Јапанцима да без сметње и препреке продиру разилазе и брзо заузму ово острво. Руске чете из згодних положаја наносе ту далеко надмоћнијем непријатељу осетних губитака и за тим се повлаче стопу по стопу до другог згодног положаја. И борба је њихова успешна у толико, што непријатељу доиста стварају препреке и наносе губитака? — Са манџурског бојишта нема већ од десетак дана никакових вести не само о борби већ ни о судару предстража ни о кретању појединих оделења. — Код Јапанаца мора да је нешто запело, кад су потпуно застали у својем започетом продирању. Овај неред без сумње само добро долази Линјевићу, да што боље утврди своје поможаје и своју војску појача, јер му сваког дана стижу нове чете. — Енглески и чивутски листови да би оправдали овај нерад јапански истичу, како Јапанци не мисле у Манџурији даље да продиру, но мисле да ударе ни на Владивосток, већ ће се задовољити само тиме да заузму Сахалин и онда ће сачекати шта ће решити руски и јапански изасланици, који имају да се састану у Сдруженим америчким државама и да покушају утрти пута миру. — Дуго се лармало како Јапанци неће ни да чују о примирју. кад ево оно као да је и без њихове воље наступило

ДОПИСИ.

Вршац, 30. јунија. — Протина инсталација. — На Петров дан о. г. уведен је у своје ново звање окружни протопрезвитер вршачки, г. Божидар Поповић. Чин уваћења изведен је на најсвечанији начин. Народно одушевљење добило је том приликом одушке, па се том приликом показало, да је народ радостан, што је вршачким протопрезвитером постао г. Божидар Поповић. Ми смо пак уверени, да ће он поверено му поверење оправдати.

Наш нови протопрезвитер дошао је у очи Петрова дне у Вршац. На вршачкој железничкој станици дочекало га је изасланство наше црквено школске општине а сем тога многи Срби и Српкиње. На перону поздравио га је наш врло уважени г. председник, др. Марко Ранчин кротком и језгровитом беседом, на коју је наш нови протопрезвитер врло лепо одговорио. Уз бурно клицање «живео!» ушао је наш нови прота у варош праћен дугим низом кола и поворком коњника. За тим је у саборној цркви служио бдење.

На сам Петров дан служена је у саборној цркви архијерејска литургија у присуству многобројног народа. На тој литургији је преосв. епископ г. Гаврило Змејановић произвео за протопрезвитера г. Божидара Поповића, а овај је за време причесног држао дивну беседу, која је многима натерала на око сузу радосницу. После литургије обављена је инсталација у гимнастичној дворани српске школе, која је за ову прилику била дивно украшена. Дворана беше пуном пуна. Преосвећени г. епископ Гаврило Змејановић праћен изасланством црквене општине дошао је у дворану, где је поздрављен бурним усклицима «живео!» Пошто га је председник црквене општине г. др. Марко Ранчин, поздравио китњастом беседом, одговорио је преосвећени г. епископ врло лепом и смишљеном беседом, у којој је говорио о слози свештенства и народа, за тим је поздравио новог проту проговоривши о значају тог чина и дужностима. Говор преосв. г. епископа изазвао је силан утисак, а одушевљење народно достигло је врхунац, кад је епископ пољубио нашег новог проту. Овај говор и призор остаће свима у успомени. Дворана се разлегала од одушевљених усклика, «живео епископ! живео прота!»

Пошто је преосв. г. епископ отишао, узео је реч г. Конст. Цијук, окр. прота белоцрквански као изасланик епарх. конзисторије и приказавши новог проту увео га је у ново звање поздравивши га и пожеливши му сретан рад. За тим је г. проту у име вршачке црквене општине поздравио наш уважени председник г. Марко Ранчин, дивном, беседом, у којој је оцртао врлине новог проте и пожелео му успешан рад. На ту је беседу одговорио наш прота врло лепо и изазвао опште допадање. За тим су г. проту поздравили: римокатоличко, лутеранско и јеврејско свештенство и црквене им општине,

---

чаност за други дан, о чему ћу вас другим писмо известити.

Бањалука, 1. јула.

Крајинска Бањалука и читава околина још су непрестано у атмосфери заноснога одушевљења. Прослава освећења заставе пробудила је веру и одушевљење у сваком Србину и куд год се човек макне, сусреће ведре, светле физиономије, чује братске разговоре, а нада све пролама се кроз ваздух прасак прангија.

До подне су гости разгледали варош и околину, која је дивна и романтична. Бањалука се налази у једној питомој долини на реци Врбасу и има врло леп изглед.

Око подне гости су се почели искупљати пред друштвеном ареном и у живом разговору будили оне свете мисли и идеје, које су их и довеле у ову заједницу. Осећала су сва срца да наступа једно ново, лепше доба, као што су сви уверени, да је Крајина српска, чисто српска страна и да ће у борби за Српство њени синови стојати чврсто на бранику за народне идеале.

У подне је друштво »Јединство« давало гостима и свима певачким друштвима свечан ручак, на коме је учествовало преко три стотине људи. Важно је нагласити да је одушевљење српско спојило све учеснике и оне безбројне искрене и бујне здравице, које су се тога пута чуле за свечаном совром, само су слаб израз одушевљења и љубави, којом је било обузето свако српско срце. — Заиста, Српство на Крајини босанској није празна реч, а застава друштва »Јединства« јесте знамење за ново, боље доба тамошњега народа и целога Српства.

Одушевљење је било неусиљено, стално, као бујна река — краја му није било. Дан или вече, јутро или подне — свуд весело, све задовољно и одушевљено, све ведрим очима гледа у будућност и верује у боље дане.

По подне је друштво са гостима чинило излет на Петрићевац, где се искупио био силан свет из околице и песме народнога кола таласале су се по пространој пољани, а звуци музике далеко, далеко иза Врбаса и планина разлегали су се и разносили гласе о српском одушевљењу.

Најважније је у овој прослави сазнање да је Српство у овим крајевима велика реч и да је овај народ дорастао за свој велики културни позив.

Н. П.

Седми Конгрес Српских Земљорадничких Задруга, одржан 12. маја 1904. године у Тонуском, изрекао је једнодушно ово:

СРБИНЕ, НЕ ИСПУШТАЈ ЗЕМЉЕ ИЗ ШАКА, јер је свака груда, свака бразда, свакипедаљ српске земље, свака изгубљена кућица, свако напуштено кућиште српско, што Срби лакомислено из шака испуштају и странцима продају — неизмерни народни губитак, сигурна и неизбежна **народна пропаст, највеће српско народно издајство**. (Тако, и само тако изгубили смо ми Срби многа српска села, српске општине по и читаве српске крајеве, где се сада други шире и разноћу, а још ће и неки годови доћи ће се знати или спомињати да је тамо Срба

варошки магистрат, добротворна задруга Српкиња, српски школ. одбор и српско учитељство, црквено и занатлијско певачко друштво, ратарска и занатлијска читаоница, обе српске земљорадничке задруге и изасланство црквених општина из вршачког протопијата (у име ових говорио је г. Станиша Михајловић, павлишки капелан.) Госп. прота је свима згодно одговорио. Ова свечаност остаће свима у најлепшој успомени.

У 1 сат после подне приређен је банкет у гостионици код Париза. Присутво беше око 140 особа, међу њима изасланици иноверних црк. општина и магистрата, свештеници и изасланици из протопијата и вршачки грађани свих сталежа. Банкет је текао у најлепшем расположењу. Здравица за здравицом низале су се. Прву је напио у здравље краљево г. др. Марко Ранчин, председник општине, другу г. Мита Клицин, школски управитељ, епископу и дијецезану; трећу г. Ђорђе Стојић, протонамесник из Иланце, у име свештенства, а четврту г. др К. Хаџи, адвокат, у име општине новоме проти, лепо оцртавши његове заслуге, који је на тим здравицама захвалио. За тим је врло лепо наздравио патријарашки протођакон и епархијски бележник г. Стефан Николић изасланицима разних конфесија, г. Лазар Цвејић, правник, магистрату и његовим изасланицима, г. Мита Клицин свештеницима и световњацима из протопопијата, који су као гости присуствовали банкету, као и конз. изасланству проти Цијуку, г. др. Коста Хаџи уваженом председнику црквене општине), др-у Марку Ранчину, г. Влад. Костић г. проти и т. д.

Говорили су још и лутерански свештеник г. Греслер, др. Фронијус, изасланик јеврејски Шпоргер и т. д. Све здравице пропраћене лепим појањем «многаја љета» и усклицима «живео!» Гостионичар Сава Томић постарао се је, да добрим јелом, пићем и послугом потпуно задовољи госте.

У 4 сата после подне извршио је наш нови прота чин резања колача у српској ратарској читаоници, која тај дан слави своје крсно име. По том је поучио браћу ратаре.

Тако ето тецијаше свечаност инсталације Нека је сретно и благословено, да Бог да!

3×3=9

Вести из места и са стране.

Штадлер не спава.

„Српска Ријеч“ пише: До прије неколико година у сарајевској околини није било ни једне католичке цркве ни капеле; — а како је надбискуп Штадлер дошао у Сарајево, подигнуто је поред цркве на Ступу и неколико капела. Тако Штадлер је купио земљу и подигао женски самостан с капелом у Слатини, где нема ни једне куће римокатоличке, него су само православни и муслимани. Купио је земљу и подигао капелу у Јарчедолима међу самим муслиманима. Купио је земљу и подигао капелу у Кобиљ-долу и тамо је подигао самостан милосрдних сестара и сад је како нам јављају, купио земљиште у Мишевићима, међу самим православним Србима и ту ће да прави самостан и капелу. Да Штадлер подиже те самостане и капеле по селима где живе римокатолици нама то не би падало у очи, али кад он нарочито купује земље и подиже самостане и капеле по чисто православним и муслиманским селима ми према томе не можемо остати равнодушни. Његов је циљ код тога рада јасан и ми ћемо се на то осврнути опширније у једном од идућих бројева.

Добротвор „Српске Браће“.

Из Шапца нам јављају, да су шабачки познаници, пријатељи и обожаваоци покојног Асентије Рујанца-Бацете, који је онако јуначки пун пожртвовања за мило Српство погинуо у Бељаковцу 3. јуна о. г. — уписали га за добротвора „Српске Браће“ са прилогом од 50 динара. Са тиме су врли Срби и патриоте доказали како цене свету српску мисао, за коју покојни Бацета свој јуначки и пун љубави живот за Српство даде.

Хлебац преносилац туберкуле.

На скупу међународнога друштва за лечење туберкуле, у Паризу, Др. Пети у једном своме предавању указао је на ту могућност, да се хлебом може преносити туберкула. Док брашно постане тестом, мора проћи кроз многе руке, те је тако врло вероватно, да на многе начине могу у тесто доспети бакцили туберкуле, најлакше пак при мешњи. Радник при мешњи задуха се и тај ваздух, који он издише, улази у тесто. А познато је, да баш међу пекарским радницима има много туберкулозних. Да се пак бакцили туберкулозе пецивом уништују, није вероватно, јер за то је потребна температура од преко 100 гради, а толика унутра у хлебац не допире. С тога др. Пети препоручује, да се хлеб меси справом за мешњу.

Канцелист — колар.

Да чиновници у Босни и Херцеговини нису службеним послом преоптерећени, а и да им новаца не фали види се најбоље што се поред службе могу бавити још и другим споредним шпекулацијама. Тако је, како пишу из Бугојна, тамошњи канцелист Јаков Рајх купио фијакер и са њиме ради. Домаћи колари због тога сад ретко кад да дођу до зараде. Чудимо се како власт на ово не обрати више пажње јер је то на штету људи који се искључиво овим послом баве, и за то порезу плаћају.

Из живота ронача.

Људи су обично тог мишљења да нема опаснијег занимања од роначког заната. Али тому на против један од најчувенијих ронача Јим Мирпили који је већ 30 година у том занату; тврди да би дошао у неприлику ако би га човек упитао за какав опаснији доживљај који му се случио. „Тежак је и мучан посао али није увек опасан по живот, вели Јим. Један једини опаснији случај бих знао испричати из свога живота, који ми се десио за време јапанско кинеског рата. У јужној Индији је једна лађа оздо нешто мало озлеђена била и мени је поверено да је оправим. Ја сам свој посао оправио, а момчадија горе на лађи се око печег завадила те тако на мене сасвим заборавила. Дадох им знак да прети опасност, и они ме повуку горе, али сам пре тога спао у дубину од 91 стопе, где су китови пловили. У осталом кит се исто тако плаши електричне лампе као и ми што се њега плашимо. Роначко звоно може само $^3/_4$ сата да буде под водом; дуже се не може притисак воде у један мах издржати у дубини од 19 метара; 5 сати рада може се издржати само у дубини од 13 метара. Код већих послова је заслуга ронача доста лепа. Месечна им је плата од 600 до 800 круна. Ридијаре, чувени роначи је једном приликом изнео са морског дна 1,000.000 круна у готовом новцу, које је благо изгубила једна лађа која је потонула.

Две слике за 357 хиљада марака.

У Лондону су недавно продаване на јавној дражби слике из оставине леди Ашбиртонове, те је за њих добијено 607 хиљада и 940 марака. Најскупље су продане две слике, које је сликао Ван Дик; за њих је плаћено 357 хиљада. Прва је лик краља Карла I., а друга краљице Ханријете. Слике је купио неки богаташ Дивен. — До сада је најскупље продана опет Ван Дикова слика: „Геновски сенатор и жена му“. Продана је пре пет година за 480 хиљада марака.

Брзојави „Застави“.

Сисак 3. јула.

Несрећа за време богослужења.

Фермо За време службе у капели провалио се камени под. При томе су многе жене страдале, од којих је њих 16 умрло, а 32 су тешко озлеђене.

Потонуо брод.

Феривиљ. Подводни брод „Фарфаде“, који је потонуо, извађен је. У њему су нађене четири мрнарске лешине у ужасном стању.

Криза у Угарској.

Коморан. На народном збору говорио Апоњи У свом говору тврди, да је Фејерваријева окружна наредба врхунац законских повреда. Влада је противуставна, према томе њен рад не може се сматрати правоваљаним и уставним. Она је највећа повреда уставности. Већина је била вољна да образује владу, али од својих начела не може одступити. Војничка захтевања не може попустити.

Беч. Заједнички министар финансија Буријан отпутовао у Будимпешту. Има разних комбинација у погледу овог путовања.

Експедиција на северни пол.

Њу-Јорк. Перова експедиција за северни пол данас отпутовала.

Руско-јапански рат.

Токио. Јапанци се утврђују у освојеним јужним покрајинама Сахалина. Задобили су многе руске топове и муницију.

Повећање турске флоте.

Цариград. Услед случаја са „Потемкином“ турска је флота повећана са две оклопњаче, 4 крстарице и неколико торпедњача. Тиме се изједначила са руском црноморском флотом.

Трговина

БУДИМПЕШТА, 15. Јула. (Оригинални недељни извештај Будимпештанске филијале Српске Банке са будимпештанске житне и продуктне берзе.)

Време: Целе недеље било је време топло, а местимице са кишом и олујом.

Стање усева: Жетва је свугди већ у јеку, свугди се коси, а на многим местима је раж и жито већ покошено и врше се. О тачном резултату још се не може ништа рећи, јер проба вршидба диферира на многим местима. У Потисју жито плаћа у опште слабо и на многим местима говори се, да је јака врућина ипак шкодила, дочим је у Банату, Бачкој и Срему резултат изванредан. По најновијим извештајима изгледа, да ће добра средња жетва бити; крајњи резултат ћемо тек за коју недељу дана моћи знати. Стање усева у Аустрији: Ове недеље долазили су гласови из Ческе, да тамо жетва неће бити задовољавајућа, држи се, да ће велике кише шкодити жетви. У иностранству стање усева је за сада свугде задовољавајуће, тако исто у Србији, Румунији, Бугарској и Русији. У Малој Азији говори се да је жетва изванредна и доста се нуди одонде новог жита за Белгију.

Жито: У иностранству: Посао је био мирнији и цене више нагињу на доле. У Северној Америци где су почетком недеље цене високо стојале на рђаве вести о жетви, при крају недеље знатно попустише, на добар изглед о жетви. У енглеској цене су попустиле на јефтиније американске понуде, терети су јефтиније нуђени, а и на млинарској пијаци је посао олабавио. У Француској цене попуштају на боље изгледе и извешће о жетви. У Немачкој цене су непромењене. У Аргентинији више се утоварива пшеница и кукуруз, цене се одржавају. На свима осталим житним пијацама цене стагнирају, остају непромењене. Очекива се понуда у новој пшеници.

Жито код нас: Ове недеље био је посао лабав, усљед великих понуда у старој роби, при крају недеље цене су се одржале, на скупљи термински посао. Недељни промет изнаша око 100.000 мтц. и продато је до 35 потура јефтинијом ценом од прошле недеље.

Нова пшеница: Понуда за одма предавање и за доцнији рок имаде доста и цена је са једном круном јефтинија од цене старе пшенице.

Раж: Доста је нуђена. Са 40 потура је јефтинија спрам прошле недеље. Цена је К. 13. — до 13·30.

Нова Раж: Имаде прилично понуде и закључено је по К. 12·80 до 12·90 паритет Бпешт, за доцнију предају вреди термински курс.

Јечам стари: Без посла.

Нови јечам: Слаба понуда цена за домаћи узанс К. 11·60, српски јечам доста оферирана, ал није дошло до посла. Цена К. 11·10 до 11·20 на 3 мес. царињено.

Зоб: Боља зоб фали, промет 4000 мтц. Цена К. 12·80 до 14·—.

Нова зоб: Продавала се по К. 12·—.

Кукуруз стари: Цена К. 15·55 до 15·65, паритет Бпешта. Доста је нуђено бугарског кукуруза.

Кукуруз нови: Предаја Новембар — Фебруар са гаранцијом квалитета вреди, Мај курс паритет Бпешта, са Банатске штације 20 потура више.

Ја потребујем за моју

ПОМОДНО-МАНУФАКТУРНУ РАДЊУ

два старија и два млађа помоћника, који су у тој струци вични, српски, немачки и нешто романски и нешто мађарски говоре могу под добром платом 1. августа или 15. пр. ступити

Никола Стојановић

662 1—2 у Белој Цркви (Fehértemplom).

Гвожђарског помоћника

требам одмах. Потребно је да зна српски, немачки и мађарски. У оферту да означи године старости.

Ђ. Славковић

664 1—3 Земун.

МАНУФАКТУРНЕ РОБЕ

ТРГОВИНА

РАДИВОЈА КОВАЧИЋА

У СОМБОРУ

треба једног старијег помоћника, који говори српски, мађарски и немачки; исти мора бити солидног владања, добар продавац и вешт аранжер излога Ступити може одмах. 661 1—3

ГОСТИОНИЦА.

У Сомбору на сред вароши гостионица, опште прозвана код „Ратара“ издаје се под закуп или под рачун а евентуално и продаје се из слободне руке. Гостионица је наново и дивно у ред доведена и може се на лицу места увидити, а ближе извешће могу се код власника **Младена Коњовића** на истом месту добити. 657 2—3

Адресар.

Под овим насловом доносићемо **АЗБУЧНИМ** *редом (и по местима и по презименима) фирме и имена трговина, занатлија, гостионичара, новчаних завода, разних подузећа, адвоката, лечника и т. д. — Ове ће адресе излазити 50 пута годишње, и то 30 пута у бројевима од петка, који су ради прострти у више хиљада примерака. Околина која долази у та места била би обавештена, где да се обраћа за своје потребе. А и иначе ако хоћемо да радимо један с другим, треба да се знамо и познамо. — Они, који још нису учлањени, молимо да се обрате администрацији „Заставе“.*

Будимпешта.

А. Мудрински, ципелар, vás u. kerepesi út sarok.

Бела Црква.

Браћа Ђорђевић-Ванчић мануфактурна и моде трговина, „код белог голуба“ у сопств. кући.

Вел. Бечкерек.

Јован С. Бошковић, галантерија код „Роде.“

М. Михајловић Јарковчанин, памучар. трг.

Живојин Терзин, мануфактура код Баче свирца

Живко Ж. Терзин, мануфактурна и галантеријске трговина код „три плаве звезде“.

Т. Турински, шпецерајска трг. код „злат. јагњета“

Новчани заводи:

Српска задруга за штедњу.

Плаћа на улоге $4^1/_2$%, а својим члановима 5%

Држи цензуру сваког раденог дана.

Ст. Бечеј.

Стева Живковић, лецедер, црквена ул. 1031

Брод н. С. (Славонија).

Осигурање живота и рента.

Иса Меркадић, заступник чувеног друштва „Атлас“ у Бечу.

Вршац.

Сава Томић-Печена, хотелијер код „Париза“

Вуковар.

Никола Бингулац. кројачка радња, гл. пијаца

Нова Градишка.

Новчани заводи:

Српска Штедионица као задруга.

Укамаћује улоге са $4^1/_2$% чисто.

Цензура сваког четвртка.

Јагодић и Маљковић гвожђарска и шпецерајска трговина.

Радован Симић, мануфактурна и помодна радња,

Радослав Марковић, наследник Шандора Фусара, трговина шпецерија, боја и деликатеса.

Никола Вилић трговина коже и све врсти готове обуће.

Паја Јоцић, прва казанџијска радња, са казанима, разним апаратима за пецаре и купаонице.

Дарувар (Славонија).

Пајо Поповић, трговина кожарска, гвожђарска, шпецерајска, мануфактурна, оружја, барута, сувом и сољеном рибом.

Жабаљ.

Коста Михајловић, шпецерајска, гвожђарска, и креча трговина и гостионица.

Новчани завод:

I. Задруга Срба Шајкаша за међусобно помагање и штедњу.

Плаћа на улоге 6%. — Дани цензуре су вторником и суботом.

Загреб.

Г. Скрбић, фабрика жалузија и ролета, Илица 40.

Земун.

Др. Јован Радивојевић-Вачић, адвокат.

Др. Миливој Бабић, адвокат.

Миливој Савић, трговина мешовите робе, продаја шљивовице и вина у боцама, као и на велико.

Ђока С. Милосављевић галантеријска трговина код „Зоре“ принц Еуген улица бр. 12.

Ириг.

Ђорђе Пуљо, гостионичар и хотелијер.

Лазар Недић, стаклар преко од велике чесме.

Горњи Карловац.

Никола Дубајић, гвожђарска трговина.

Браћа Милићевић, мануфактурна трговина.

М. Влатковић, трговина готовог одела.

Срем. Карловци.

Новчани заводи:

Народна Кредитна Банка

деоничарско друштво

прима улоге и плаћа на исте 5%.

Вински продуценти:

Др. Ђорђе Красојевић адвокат и заступник српских народних црквених фондова.

Др. Миша Михајловић, градски физик, вински продуцент.

Петар Ршић, воскар и колачар.

Ђорђе Секулић, мануф. и кратке робе трговина.

Ст. С. Јанковић шпецерајска трг., главна пијаца.

Ст. П. Момчиловић шпец. трг., коже и вина.

Велика Кикинда.

Светозар Новаковић, уметнички бравар.

Сергија Којић, дрворезац и позлатар.

Ђура Милић, трговина разне пернате живине.

Младен Кристифоровић, кројач, главна ул.

Петар Ракић кројач свештенич. и мушког одела.

Милош Тешић кројач војног и цивилног одела.

Никола Милић, месар, продаја масти и сланине.

Стеван Радонић, једини прави кројач свештенички хаљина и црквених утвари.

Урош Малогајски, папуџија.

Милан Вукић, сарач.

Васа Гајин, дрндар и кабаничар.

Миша Ђуричин, четкар.

Пециво ракије и трговина шљивовице и комовице:

Ђока Недучин и друг.

Шпецерајске трговине:

Мил. Т. Мирков „код лубенице“, код срп. цркве.

Александер Ранков.

Липик (Анкин двор).

Ц. М. др. Ј. Ненадовић спец. за кожне болести.

Митровица.

Јов. Костић, код „Плаве Звезде“, гвожђарска и шпецерајска радња.

Ник. Ненадовић, шпецерајска трг. код Арапина.

Радивој Николајевић, шпец. трг. на вел. и мало

Велимир Радак, шпецерајска трг. код „Лава“.

Продаја и куповина малих и великих дуката.

Мирослав Спаић, мењачница.

Новчани заводи:

Српска задруга за штедњу

прима улоге по 5%, есконтује менице са умереном каматом, стање главнице изнаша 31. децембра 1903. Круна 57978·64 — резервни фонд К 5452·23

Срп. ципеларска задруга, »Српски Дом.«

Ново уређено са ацетил осветљено свратиште:

Тале Стефановић, близу главне пијаце.

Нови Сад.

Адвокати:

Др. Миливој Григоријевић, грчка ул. 10.

Др. Бранко Илијћ, ћурчијска улица број 11.

Вербери:

Никола Ползовић, житна пијаца број 11.

Воскари и колачари:

Катарина Чупића, ћурчијска улица број 30.

Галантеријско-помодне трговине:

Браћа М. Поповићи, главна улица.

Гвожђарске трговине:

Антон Георгијевић, код „Златног звона“, главна улица број 4., преко од владичиног двора.

Гостионичари и хотелијери:

Стева Димитријевић, код „Беле Лађе“.

Тима Јерковић, кисачка улица.

Ђурица Ракић, темеринска улица број 31.

Стева Видаковић (Врга), темеринска ул. 35.

Јорганџије:

Зорка Милићева, житна пијаца бр. 3.

Казанџије:

Творничар ракински казана, и пероноспорни штрцаљке

Милан Т. Јовановић,

ћошак, Лазарева улица бр. 14.

Књижаре:

Браћа М. Поповићи, главна улица.

Творница каруца и кола:

Јован Мунћан, кисачка улица.

Књиговезачке радње.

Милан Манојловић, ћурчијска улица бр. 6.

Кобасичари:

Филип Михајловић, продаја масти на велико и мало, житна пијаца.

Кројачке радње:

Витомир Ф. Куруца, ћурчијска улица број 16.

Женски кројачки салон.

Јелена Ђ. Миросављевићка, Дунаска улица број 22.

Мита Томић, кулунџија, преко од саборне цркве.

Лекари:

Др. Јефта Стојаковић, главна улица бр. 25.

Др. Миладин Свињарев, хлебарска улица. Куће број 47.

Др. Ђура Трифковић, главна улица број 24.

Мануфактурне трговине:

Петар Матић, код „Беле Лале“, главна ул. 11.

Мануфакт. памука и срп. платна трговин. „код 2 чобана“

Косте П. Миросављевића, ћурч. ул. бр. 24.

Гавра Ј. Полит, код „Златн. Лафа“ гл. ул. 15.

Мерници:

Стеван Славнић, главна улица број 25.

Стално стовариште пољопривредних машина и примање разновресних машинских репаратура

Д. Јаснић, житна пијаца бр. 16.

Новчани заводи:

Српска задруга за међусобно помагање и штедњу у Новоме Саду

Основана 1870. год.

Цензура: сваког понедељника среде и петка, свагда у 10 сати пре подне.

Српска Учитељска Новчана Задруга

станује у згради Српског Учитељског Конвикта.

Памучарска трговина:

Јован Т. Чавић, код „Преље“, главна улица.

Погребна подузећа:

„Конкордија“ ђуре Стојковића, ћурчијска ул. 15

Паја Марковић, дунавска улица.

Подузимач за иконостасе — Христове гробове.

Никола Ивковић, дунавска улица.

Радња свештеничких хаљина, појасева и шешира:

Никола Ивковић, дунавска улица.

Трговина са рибом на велико и мало:

Фрања Ловрековић, Сечењијева улица 9.

Сарачи:

Тодор Никетић-Бошко, дунавска ул. 16.

Стовариште надгробних споменика:

Паја Марковић, дунавска улица.

Стаклари:

Тоша Алабурић ћурчијска улица бр. 12.

Сликарски уметнички завод:

Иван Ј. Стојковић, дворски сликар, главна улица бр. 25.

Трговина црквених утвари.

Никола Ивковић, дунавска улица.

Цветарница и вртарница:

Војина Јовановића, дунавска улица бр. 3.

Ципеларске радње:

Кузман Јуришић, дунавска улица бр. 22.

Аца Николић, ћурчијска улица број 11.

Ћурчијске радње:

Милан Винокић, ћурчијска улица број 8.

Ђорђе Пушић, ћурчијска улица.

Шпецерајске трговине.

Ђока Мољац, кисачка улица.

Шпецераја, материјала, боја и варива трговина на велико и мало.

Никола Димовић, код „Црвеног рака“.

Драгутин Ненадовић, трговина шпецераја и деликатеса код „Белог Орла“, ћурчијска ул. бр. 10.

Стојановић и Радовановић „код лафа“ гл. ул.

Штампарије:

Српска штампарија Браће М. Поповића.

Српска штампарија дра Свет. Милетића.

Трговина свештеничких шешира и ћелепуша:

Петар Маркуш, главна улица.

Панчево.

Ђура Димитријевић, житарска трговина.

Новчани заводи.

Прва панчевачка среска ратарско-занатлијска задруга за штедњу и предујам.

Плаћа на улоге 5%.

Цензура се држи: уторником и петком.

С. Суботић, стаклар, преко од св.-савског дома.

Шпецерајске трговине.

Рада Јовановић код „Грозда“ код успен. цркве.

Д. Ђонин, код „Златне Крушке“.

Нем. Паланка.

Гвожђарска и шпецераја трговина:

Марко Марцикић.

Перлез.

Коча Поповић, мануфактурна и шпецераја радња.

Коста Ракић, мануфактурна и шпецераја радња.

Рума.

Данило Удицки, шпецерајска трговина.

Бранко Богдановић, шпецерајска трговина.

Милан В. Рајаковац, Бечко стовариште одела за господу, госпође и децу.

Новчани заводи:

Румска Штедионица

(основана 1871. год.)

уплаћена деоничка главница К 180,000. Резервни фонд К 83,500. Улоге укамаћује са 4%.

Ђорђе Петровић, штампар.

Сегедин.

Милан Недељковић, власник извора горке воде

Велимир Јовановић, шпецераја и боје радња.

Шандор Мајски, шпецерајска трг. iskola u. 3.

Трговина џакова, поњава, разних штрањана и пајвана и изврсне мреже за покривање коња.

Ђуре Дакића, Тиса-Лајош керут 32. Живинска пијаца.

Сомбор.

„ГОЛУБ“ лист за српску младеж, излази већ 26-та година, годишња претплата 3 круне. Могу се сви бројеви од почетка ове године добити.

Јаша Гргуров, гвожђарска трговина.

Паја М. Викар, прва извозна радња сомборског овчијег сира.

Душан Даљчев код „Даљца“, мешовита и пића трговина. Стовариште сомборска овчија сира.

Даша Грујић, памука и мешовита трговина.

А. М. Антић, стовариште пива.

Стеван Николић, шпецерајска трговина.

Темишвар (Јозефштат).

Милан И. Мађарев, мануфактуре и памука.

Чаково.

Браћа Миче наследник, мануфактурна трговина.

Шид.

Милан Шалош, гостионичар и хотелијер.